

Spis treści

Arkadiusz Wołos, Maciej Mickiewicz, Hanna Draszkiewicz-Mioduszevska - Analiza jeziorowej produkcji rybackiej w 2008 roku	5
Maciej Mickiewicz - Gospodarka zarybieniowa prowadzona w jeziorach polskich w 2008 roku	19
Arkadiusz Wołos, Maciej Mickiewicz, Tomasz Czerwiński - Sytuacja ekonomiczno-finansowa podmiotów uprawnionych do rybackiego użytkowania jezior w 2008 roku	35
Tomasz Czerwiński - Gospodarka rybacko-wędkarska w zbiornikach zaporowych w 2008 roku	45
Wojciech Radecki - Zmiany rybackich regulacji prawnych po XIII Krajowej Konferencji Rybackich Użytkowników Jezior, Rzek i Zbiorników Zaporowych z roku 2008	51
Wiesław Wiśniewski, Irena Borzęcka, Paweł Buras - Szacowanie strat ichtiofauny – przykład ze zlewni Bugu	63
Jacek Kozłowski, Paweł Poczyczyński, Krzysztof Kozłowski, Lech Doroszczuk, Bronisław Długoszewski, Karolina Kustroń-Kozłowska - Niekorzystne zmiany ichtiofauny jako skutek błędów w gospodarce rybackiej na przykładzie populacji sielawy z Jeziora Legińskiego	81
Ryszard Gołdyn, Anna Kozak, Renata Dondajewska, K. Głowacka - Jakość wody Zbiornika Maltańskiego w Poznaniu	91
Wojciech Andrzejewski, Jerzy Mastyrski, Jan Mazurkiewicz, Jacek Szlakowski, Paweł Buras, Janusz Ligieza - Ichtiofauna i wydajność rybacka Zbiornika Maltańskiego przykładem dużych możliwości produkcyjnych zbiorników zaporowych	107
Iwona Psuty, Tomasz Nermer - Aktualny stan wiedzy o węgorzu w kontekście wprowadzenia planów gospodarowania jego zasobami	119
Tomasz Nermer, Iwona Psuty - Węgorz w Europie w przeddzień wprowadzenia planów gospodarowania jego populacją	137
Andrzej Abramczyk - Oddział Rybackich Użytkowników Jezior, Rzek i Zbiorników Zaporowych Związku Producentów Ryb – pierwszy rok działalności	145

Analiza jeziorowej produkcji rybackiej w 2008 roku

Arkadiusz Wołos, Maciej Mickiewicz, Hanna Draszkiewicz-Mioduszevska

Zakład Bioekonomiki Rybactwa, Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie

Wprowadzenie

Analiza jeziorowej produkcji rybackiej w 2008 roku oparta jest na danych zawartych w kwestionariuszach ankietowych nadestanych do Zakładu Bioekonomiki Rybactwa IRS przez rekordową liczbę 129 podmiotów uprawnionych do rybackiego użytkowania jezior, których łączna powierzchnia wynosi 246311,27 ha. W porównaniu z rokiem ubiegłym (Wołos i in. 2008) badana próba jest liczniejsza o 25 gospodarstw (głównie dzięki objęciu badaniami większej liczby podmiotów prywatnych), a także większa pod względem areалу jezior o 10528 ha. Tak znaczny wzrost analizowanej powierzchni sprawia, że stanowi ona aż 91,2% całkowitego areálu jezior użytkowanych rybacko, który wynosi około 270 tys. ha, a tym samym jest wysoce reprezentatywna dla całości rybactwa jeziorowego w naszym kraju.

Badane podmioty gospodarcze użytkowały także obiekty stawowe o łącznej powierzchni 5107,1 ha, co także oznacza wzrost areálu stawów w stosunku do roku ubiegłego aż o 1234,93 ha. Posiadanie przez liczne gospodarstwa obiektów stawowych oznacza, że wiele z nich nie ma wyłącznie jeziorowego charakteru, ale można je scharakteryzować jako „jeziorowo-stawowe”. Taki też podział gospodarstw na „jeziorowe” i „jeziorowo-stawowe” przyjęliśmy jako podstawę w metodyce opracowania poświęconego sytuacji ekonomiczno-finansowej gospodarstw rybackich w 2008 roku. W podobny sposób analizowaliśmy kondycję ekonomiczną gospodarstw za lata 2006-2007, co umożliwia dokonanie stosownych porównań w ostatnich kilku latach.

Analogicznie jak w opracowaniach na temat produkcji rybackiej w poprzednich latach badane podmioty zostały podzielone na regiony (Mazury, Pomorze, Wielkopolska) oraz rodzaje podmiotów (spółki, prywatne, PZW i inne). Kwalifikacja poszczegól-

nych gospodarstw do wyróżnionych umownie regionów przeprowadzona została nie tylko w oparciu o kryterium geograficzne, ale także podobieństwo systemów gospodarowania i stanu środowiska jezior. W ten sposób można m.in. tłumaczyć zaliczenie okręgów Polskiego Związku Wędkarskiego w Lublinie, czy Legnicy do regionu Wielkopolski.

Do gospodarstw innych włączono m.in. takie podmioty jak parki narodowe, szkołę w Bolesławowie, Niezależne Towarzystwo Wędkarskie w Kwidzynie, Nadleśnictwo Choczewo czy Miasto i Gminę Margonin.

Wszystkie analizowane gospodarstwa w podziale na wyróżnione trzy regiony zestawiono w tabelach 1a (Mazury), 1b (Pomorze) i 1c (Wielkopolska). Największa liczba podmiotów leży w regionach Mazury i Pomorze (po 46), najmniejsza zaś w Wielkopolsce (37). W takiej samej kolejności układa się wielkość całkowitej powierzchni jezior w poszczególnych regionach, a więc odpowiednio 119,45 tys. ha (Mazury), 77,90 tys. ha (Pomorze) i 48,97 tys. ha (Wielkopolska).

TABELA 1a

Analizowane gospodarstwa rybackie w regionie „MAZURY”

„MAZURY” (119447,94 ha)
„Pod Sieją” Sp. z o.o. z siedzibą w Czarnakowiznie k. Suwałk
Gospodarstwo Jeziorowe Sp. z o.o. w Etku
Gospodarstwo Rybackie „Mikołajki” Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie „Śniardwy” Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie Itawa Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie J.Cz. Holak, Z.F. Haraburda, Rajgród
Gospodarstwo Rybackie „Ostróda” Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie Sp. z o.o. w Giżycku
Gospodarstwo Rybackie Sp. z o.o. w Mrągowie
Gospodarstwo Rybackie Szwaderki Sp. z o.o.
Kompania Mazurska Pasym Sp. z o.o.
Zakład Rybacki Bogaczewo Sp. z o.o.
Bacewicz E., Buziuk M., Klepacki A., Krasnopol
Bobran E., Bućko M., Dreństwo
Dzierżawca Jez. Gieret, Tomkiel R., Giby
Dzierżawca Jez. Tajno, Czyżewski K., Tajenko
Gospodarstwo Rybackie „Bartołty Wielkie”, Fenicki P.
Gospodarstwo Rybackie „Rydzówka”, Sawicki Z.
Gospodarstwo Rybackie Augustów, Skoczko A.
Gospodarstwo Rybackie „Czerwony Dwór”, Wijas M.
Gospodarstwo Rybackie „Falko”, Falkowscy A. G.
Gospodarstwo Rybackie „Lok Fish” Kozłowski K.
Gospodarstwo Rybackie Teodorowicz M., Komorowo

„MAZURY” (119447,94 ha)
Gospodarstwo Rybackie w Mułach, Symonowicz E.
Klimko St., Michnowie
Krutul R., Sejny
Lewkowicz C., Bednarski M., Sejny
Osewski M., Suwałki
Popławski J., Głuszyn
Sieńkowski J., Płociczno
Sobolewscy M. i P., Etk
Staśkielunas J., Kompocie
Szypluk S., Surowiec G., Rudak J., Białystok
Własiuk M., Rutkowski J., Pamry
Wołągiewicz Cz., Sejny
Zdania R., Suwałki
Gospodarstwo Rybackie PZW w Suwałkach
Okręg Mazowiecki PZW w Warszawie, Zakład Rybacki Janowo
Okręg PZW w Białymstoku
Okręg PZW w Elblągu
Okręg PZW w Olsztynie
Okręg PZW w Toruniu, Zespół Gospodarki Rybacko-Wędkarskiej, Grzmięca
Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie
Niezależne Towarzystwo Wędkarskie, Kwidzyn
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Wigierski Park Narodowy

TABELA 1b

Analizowane gospodarstwa rybackie w regionie „POMORZE”

„POMORZE” (77898,25 ha)
„RADBUR” Sp. z o.o., Somonino
Firma Budowlano-Handlowo-Uslugowa Modepolmo Sp. z o.o., Szczecin
Gospodarstwo Jeziorowe, spółka cywilno-pracownicza „Jasień”
Gospodarstwo Rybackie „Mielno” Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie w Charzykowych Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie w Czaplunku Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie Żarnowiec-Rokitki Sp. z o.o.
Przedsiębiorstwo Rybackie Złocieniec Sp. z o.o.
Przedsiębiorstwo Rybackie, Sp. z o.o., Szczecinek
Zakład Rybacki w Wałczu, Kieszkowski i Wspólnicy, Sp. jawna
Zakłady Rybackie „Wdzydze” Sp. z o.o.
Bartoś B., Wilkoszyce
Boczek J., Gdynia

„POMORZE” (77898,25 ha)
Dzierżawca Jeziora Juchacz, Wańke K., Iłowo
Firma Wędkarska „Leszcz”, Samet A., Ciecholewy
Gospodarstwo Jeziorowe Sarbsk, Turek A., Łeba
Gospodarstwo Jeziorowo-Stawowe, Stolec Cz., Osława-Dąbrowa
Gospodarstwo Rolno-Rybackie Górny F., Sumin
Gospodarstwo Rolno-Rybackie Męczykowski W., Nowe Karpno
Gospodarstwo Rolno-Rybackie, Ostrów Mausz, Męczykowski S., Sulęczyno
Gospodarstwo Rybackie Czerepaniak M., Ińsko
Gospodarstwo Rybackie Jezioro Wicko, Gumowski P., Słupsk
Gospodarstwo Rybackie Kasprowicz W., Osiek
Gospodarstwo Rybackie Tomana K., Borzechowo
Gospodarstwo Rybackie Trzoska Wł., Skórzenno
Gospodarstwo Rybackie Złotów, Ciosański G.
Gospodarstwo Rybackie Żywicki K., Łętowo
Gospodarstwo Rybacko-Wędkarskie Rurzyca, Letki P., Szwecja
Gospodarstwo Wodne „Kochanka”, Włodarczyk L., Boraszewo
Igel M., Kościerzyna
Margan J., Niegostaw
Mućka M., Arkuszewski J., Złoceniec
Olter R., Dziemiany
Prondziński F., Kłęczno Małe
Prywatne Gospodarstwo Rybackie Karnowska G., Ocypel
Rybackie Gospodarstwo Jeziorowe, Kuczborski Z., Szczytno, Przechlewo
Okręg Nadnotecki PZW w Pile
Okręg PZW w Bydgoszczy
Okręg PZW w Gdańsku
Okręg PZW w Szczecinie
Nadleśnictwo Choczewo
Wojskowe Koło Łowieckie Nr 241 „Ostoja”, Oleszno
Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego w Bolesławowie
Gospodarstwo Pomocnicze przy Drawieńskim Parku Narodowym
Park Narodowy „Bory Tucholskie”
Słowiński Park Narodowy

Analizowane gospodarstwa rybackie w regionie „WIELKOPOLSKA”

„WIELKOPOLSKA” (48965,08 ha)
„AKME” Sp. z o.o. Wiśniewski Z., Wrocław
„Interfish” Sp. z o.o., Inowrocław
Firma Produkcyjno-Handlowa „Gromatex” Sp. z o.o., Tuczno
Gospodarstwo Rybackie „Gopto” Sp. z o.o. w Kruszwicy
Gospodarstwo Rybackie „Gostawice” Sp. z o.o., Konin
Gospodarstwo Rybackie „Karp” Sp. z o.o., Osiecznica
Gospodarstwo Rybackie „Miłośław” Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie „Polesie” Sp. z o.o., Sosnowica
Gospodarstwo Rybackie „Ślesin” Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie Bogucin Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie Sieraków, Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie Skoki Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie Sp. z o.o., Łysinin
Gospodarstwo Rybackie Sp. z o.o., Międzyrzecz
Gospodarstwo Rybackie Włocławek Sp. z o.o. w Szpetalu Górnym
Gospodarstwo Rybackie Zbąszyń Sp. z o.o.
Jeziorowo-Stawowe Gospodarstwo Rybackie Sp. z o.o., Lutom
Przedsiębiorstwo Produkcji Rybackiej i Usługowo-Przetwórczej „MAJ” Sp. z o.o., Wągrowiec
Gospodarstwo Rybackie „Hod-Ryb”, Jerzyński R., Dobięgniew
Gospodarstwo Rybackie „Przedecz”, Krzywdziński J., Przedecz
Gospodarstwo Rybackie Grzybowski J. i Grzybowski M., Skorzęcin
Gospodarstwo Rybackie Sława Sp. z o.o.
Gospodarstwo Rybackie Szpopier Ch., Owieczki
Grynhoff St., Szamotuły
Ośrodek Wypoczynkowy „Jutrzenka” – Gołębki, Skrzypczak T., Trzemeszno
Okręg Płocko-Włocławski PZW we Włocławku
Okręg PZW w Gorzowie Wlkp.
Okręg PZW w Koninie
Okręg PZW w Legnicy
Okręg PZW w Lesznie
Okręg PZW w Lublinie
Okręg PZW w Poznaniu
Okręg PZW w Zielonej Górze
Urząd Gminy Tarnowo Podgórne
Urząd Miasta i Gminy Margonin
Urząd Miejski w Lubniewicach
Wielkopolski Park Narodowy

Ogólna charakterystyka gospodarstw

Pod względem powierzchni jezior użytkowanych przez badane gospodarstwa zwraca uwagę przewaga regionu Mazury, który z areałem 119,45 tys. ha stanowił 48,5% całkowitej analizowanej powierzchni jeziorowej (tab. 2). Na region Pomorza przypada 31,6% powierzchni jezior, a na Wielkopolskę 19,9%. Można zasadnie założyć, że taki układ odpowiada rzeczywistym różnicom między areałem jezior w wyróżnionych regionach geograficznych.

TABELA 2

Ogólna charakterystyka gospodarstw

	Liczba gospodarstw	Pow. jezior		Liczba jezior	Średnia powierzchnia (ha)		Powierzchnia stawów		Dominujący Region lub Podmiot	% pow.
		ha	%		Gospodarstwa*	Jeziora	ha	%		
Regiony										
Mazury	46	119447,94	48,5	966	2596,7	123,65	1416,6	27,7	Spółki	58,9
Pomorze	46	77898,25	31,6	865	1693,4	90,06	323,4	6,3	Spółki	49,6
Wielkopolska	37	48965,08	19,9	836	1323,4	58,57	3367,1	66,0	Spółki	55,4
Spółki	42	136157,55	55,3	986	3241,8	138,09	4057,2	79,4	Mazury	51,7
PZW	18	64581,51	26,2	1336	3587,9	48,34	717,6	14,1	Mazury	57,4
Prywatne	55	29811,44	12,1	278	542,0	107,24	327,8	6,4	Pomorze	60,9
Inne	14	15760,77	6,4	67	1125,8	235,24	4,5	0,1	Pomorze	70,8
Razem	129	246311,27	100,0	2667	1909,4	92,36	5107,1	100,0	Spółki	55,3

* bez powierzchni stawów

Pod względem liczby użytkowanych jezior nie wystąpiły już takie znaczne różnice; na Mazurach ich liczba wynosiła 966, na Pomorzu 865, a w Wielkopolsce 836, zaś całkowita ich liczba 2667 (o 84 więcej niż w poprzednim roku). Identycznie jak w roku ubiegłym i latach wcześniejszych, wystąpiły wyraźne różnice w średniej wielkości gospodarstw – największe powierzchnie jezior użytkowały podmioty z regionu Mazury (2596,7 ha), następnie z Pomorza (1693,4 ha), a najmniejsze z Wielkopolski (1323,4 ha). W porównaniu z rokiem ubiegłym znacznie zmniejszyła się powierzchnia gospodarstw regionu Wielkopolski i Mazur, w mniejszym stopniu regionu Pomorza, co wynika z objęciem badaniami większej liczby podmiotów prywatnych użytkujących z reguły małe powierzchniowo jeziora.

Średnia powierzchnia 1 jeziora dla całego badanego zbioru gospodarstw wynosiła 92,36 ha, przy czym w regionie Mazury była największa (123,65 ha), mniejsza na Pomorzu (90,06 ha) i zdecydowanie najmniejsza w Wielkopolsce (58,57 ha).

Największe powierzchnie stawów użytkują podmioty z regionu Wielkopolski – w sumie 3367,1 ha, co stanowi 65,9% całkowitej powierzchni stawowej, następnie z regionu Mazury (1416,6 ha, 27,7%) i zdecydowanie najmniejsze w regionie Pomorza (323,4 ha, 6,4%).

We wszystkich regionach dominującą formą własności gospodarstw rybackich były spółki, reprezentujące 58,9% powierzchni jezior na Mazurach, 55,4% w Wielkopolsce i 49,6% w regionie Pomorza. W sumie spółki użytkują 55,3% analizowanej powierzchni jezior, okręgi Polskiego Związku Wędkarskiego 26,2%, podmioty prywatne 12,1% i gospodarstwa zaliczone do grupy „inne” 6,4%. Zdecydowanie najwięcej jezior użytkuje Polski Związek Wędkarski (1336), następnie spółki (986), gospodarstwa prywatne (278), a na końcu inne podmioty (67).

Przy średniej powierzchni jednego gospodarstwa wynoszącej 1909,4 ha jezior, zwraca uwagę największa średnia wielkość powierzchni jezior w okręgach Polskiego Związku Wędkarskiego (3587,9 ha), następnie gospodarstwa o charakterze spółki (3241,8 ha), inne (1125,8 ha) i zdecydowanie najmniejsza podmiotu prywatnego (542,0 ha). W wyodrębnionych grupach podmiotów wystąpiły także znaczne różnice w średniej powierzchni użytkowanego jeziora – zdecydowanie największe były zbiorniki użytkowane przez gospodarstwa inne (średnia powierzchnia jeziora 235,24 ha), po przeciwnej stronie były jeziora Polskiego Związku Wędkarskiego (48,34 ha) i podmiotów prywatnych (107,24 ha). Pomiędzy nimi znajdowały się jeziora użytkowane przez spółki, których średnia powierzchnia wynosiła 138,09 ha.

Biorąc pod uwagę użytkowany areal obiektów stawowych, zdecydowanie przodowały gospodarstwa o charakterze spółek (79,4% całkowitej powierzchni stawów), następnie były okręgi Polskiego Związku Wędkarskiego (14,1%), podmioty prywatne (6,4%), zaś gospodarstwa inne praktycznie w ogóle nie posiadały stawów.

Charakterystyka produkcji rybackiej

Podstawowe parametry produkcyjno-gospodarcze uzyskane przez badane podmioty w 2008 roku, w podziale na wyróżnione trzy regiony oraz formy własności, zestawiono w tabeli 3. Całkowita produkcja jeziorowa w badanym zbiorze 129 gospodarstw rybackich wyniosła 2287,8 tony ryb towarowych, z czego około 1060 ton przypada na region Mazury, 825 ton na region Pomorza i 402 tony na Wielkopolskę. Średnia dla wszystkich badanych podmiotów wydajność była bardzo niska – 9,29 kg/ha, czyli o 0,37 kg/ha niższa niż w roku 2007. Pod względem osiągniętej wydajności nie wystąpiły znaczniejsze różnice między poszczególnymi regionami; najwyższą wydajność – tak jak przed rokiem – osiągnięto na Pomorzu (10,59 kg/ha), następnie na Mazurach (8,88 kg/ha), zaś naj-

niższą w regionie Wielkopolski (8,21 kg/ha). Trzeba stwierdzić, że we wszystkich regionach wydajności były niskie, a wniosek ten dotyczy także wszystkich – poza innymi – rodzajów podmiotów gospodarczych. Zdecydowanie najwyższą wydajność osiągnęły właśnie gospodarstwa określone jako inne (19,60 kg/ha), następnie spółki (10,05 kg/ha) i gospodarstwa prywatne (9,09 kg/ha), zaś zdecydowanie najniższą gospodarstwa prowadzone przez badane okręgi PZW (5,25 kg/ha). Wyraźnie niższa niż w pozostałych grupach podmiotów wydajność osiągana w jeziorach Polskiego Związku Wędkarskiego wynika z prostego faktu, że w większości badanych okręgów nie prowadzi się eksploatacji narzędziami rybackimi.

W układzie regionalnym zwraca uwagę, analogicznie jak przed rokiem, zdecydowanie najwyższy odłów ryb jeziorowych na 1 zatrudnionego w regionie Pomorza (2926 kg), co przynajmniej częściowo wynika z najwyższego udziału rybaków jeziorowych w ogólnym zatrudnieniu (54,6%) oraz niewielkiego arealu użytkowanych stawów – na Pomorzu stosunek powierzchni stawów do powierzchni jezior wynosił zaledwie 0,42%, podczas gdy na Mazurach 1,19%, a w Wielkopolsce 6,88%. Prawie identyczny odłów ryb na 1 rybaka jeziorowego zanotowano w regionie Mazury (5328 kg) oraz na Pomorzu (5358 kg), zaś zdecydowanie najniższy w Wielkopolsce (3497 kg). Parametr ten, w porównaniu z rokiem 2007 zmniejszył się wyraźnie w regionie Wielkopolski, a zwiększył się nieznacznie na Pomorzu.

W układzie podmiotowym zwraca uwagę zdecydowanie najwyższy odłów na jednego rybaka jeziorowego w gospodarstwach innych (8347 kg) oraz wyraźnie najniższy w podmiotach prywatnych (2442 kg). W gospodarstwach PZW wskaźnik ten wyniósł 4350 kg, a w spółkach 5655 kg – co w tym ostatnim przypadku oznacza spory spadek w stosunku do roku 2007.

Z pozostałych parametrów zamieszczonych w tabeli 3 trzeba zauważyć, że zdecydowanie największy areal jezior przypadający na 1 rybaka jeziorowego wystąpił w gospodarstwach PZW (828,0 ha, w roku ubiegłym 758,2 ha), zaś wyraźnie najmniejszy w gospodarstwach prywatnych (268,6 ha). W gospodarstwach Polskiego Związku Wędkarskiego odnotowano również zdecydowanie najniższy odsetek rybaków jeziorowych w całkowitym zatrudnieniu (31,0%), podczas gdy w gospodarstwach prywatnych odsetek ten był najwyższy, wynosząc 83,5%. W gospodarstwach zakwalifikowanych jako inne odsetek ten był również wysoki (77,1%), natomiast w spółkach osiągnął poziom 38,7%.

Analizując wydajności jezior osiągnięte w ostatnich 8 latach (2001-2008), widać wyraźnie, że na ostatnie pięć lat przypada stały i wyraźny spadek; o ile na początku badanego okresu wydajność mieściła się w przedziale 13-14 kg/ha, w roku 2004 wynosiła 11,55 kg/ha, to w latach 2007 i 2008 spadła do poziomu 9,66 kg/ha i 9,29 kg/ha (tab. 4). W układzie podmiotowym spadek wydajności w roku 2008 objął gospodarstwa o charak-

terze spółek i Polskiego Związku Wędkarskiego, natomiast w prywatnych i innych zanotowano nieznaczny wzrost – w tym drugim przypadku do poziomu 19,60 kg/ha. W układzie regionalnym spadek wydajności w 2008 roku odnotowano w dwóch wyróżnionych regionach (Mazury i Wielkopolska), natomiast nieznaczny wzrost w regionie Pomorza.

TABELA 4

Wydajność jezior w latach 2001-2008 (kg/ha)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Średnia
Regiony									
Mazury	13,43	12,82	12,77	10,56	10,17	10,50	9,50	8,88	11,08
Pomorze	14,73	12,72	14,18	13,83	12,41	10,74	10,49	10,59	12,46
Wielkopolska	15,18	15,43	12,69	10,75	11,71	9,69	8,62	8,21	11,54
Podmioty									
Spółki	15,02	14,17	13,96	12,13	11,92	11,08	10,68	10,05	12,38
PZW	10,22	10,24	10,11	7,57	7,16	7,05	5,83	5,25	7,93
Prywatne	13,21	9,33	11,73	9,56	9,34	10,01	8,47	9,09	10,09
Inne	24,04	20,82	20,33	25,64	22,28	18,54	19,28	19,60	21,32
Razem	14,15	13,14	13,17	11,55	11,11	10,42	9,66	9,29	11,56

Całkowita produkcja ryb towarowych z rozpatrywanej powierzchni 246,3 tys. ha jezior wyniosła w 2008 roku 2287,76 tony (tab. 5). Dane zamieszczone w tabeli 5 zostały ekstrapolowane na całkowitą powierzchnię 270 tys. ha jezior użytkowanych rybacko w Polsce (tab. 6). Oszacowana w ten sposób ogólna produkcja ryb jeziorowych wyniosła 2516,75 tony, czyli o 91 ton mniej niż w 2007 roku, co także oznacza, że czwarty rok z rzędu nie przekroczyła poziomu 3000 ton.

TABELA 5

Odłowy z 246,3 tys. ha jezior w 2008 roku

Gatunek (sortyment)	Tony	Gatunek (sortyment)	Tony
Sielawa	174,99	Leszcz D	215,11
Sieja	8,57	Leszcz S	376,02
Węgorz	101,99	Leszcz M	180,17
Sandacz	119,32	Leszcz razem	771,30
Szczupak	289,64	Krąp	77,65
Lin	128,84	Karp	30,54
Okoń DS	103,64	Amur	2,00
Okoń M	51,42	Tołpyga	48,41
Okoń razem	155,06	Stynka	8,71
Karaś	78,05	Sum	1,73
Płoc S	152,36	Inne	7,47
Płoc M	131,33	Ogółem 2287,76	
Płoc razem	283,69		

TABELA 6

Ekstrapolowane odłowy z 270,0 tys. ha jezior w 2008 roku

Gatunek (sortyment)	Tony	Gatunek (sortyment)	Tony
Sielawa	192,49	Leszcz D	236,62
Sieja	9,43	Leszcz S	413,62
Węgorz	112,19	Leszcz M	198,19
Sandacz	131,25	Leszcz razem	848,43
Szczupak	318,60	Krąp	85,42
Lin	141,72	Karp	33,59
Okoń DS	114,00	Amur	2,2
Okoń M	56,56	Tołpyga	53,25
Okoń razem	170,56	Stynka	9,58
Karaś	85,86	Sum	1,90
Płoc S	167,60	Inne	8,22
Płoc M	144,46	Ogółem 2516,75	
Płoc razem	312,06		

Spadek produkcji jeziorowej nie był jednak jednoznaczny, tzn. objął on zarówno gatunki cenne (tzw. wybór), jak i mniej cenne. Wzrosły odłowy: sielawy, lina, okonia, karasia, natomiast obniżyła się produkcja następujących gatunków: siei, węgorza, sandacza, płoci, leszcza, krąpia, karpia i tołpygi. Na szczególną uwagę zasługuje węgorz, bowiem spadek jego odłowów wyniósł 25,54 tony, co oznacza stopę spadkową w stosunku do roku 2007 na poziomie aż 19,5%. Widocznie ostatnie wysokie zarybienie jezior Polski węgorzem szklistym w połowie lat 90. XX wieku – po którym praktycznie zaprzestano zarybiania tą formą materiału zarybieniowego – wyczerpało swoją rekrutację do odłowów gospodarczych, zaś następujące po tym zarybienia różnego rodzaju podchowanymi formami, na poziomie kilku sztuk na 1 ha powierzchni jeziorowej nie były w stanie zrekompensować wcześniejszych wysokich zarybień narybkiem szklistym węgorza. Z gatunków ważnych i cennych z gospodarczego punktu widzenia na uwagę zasługuje jeszcze szczupak, którego odłowy pozostały na tym samym poziomie co w roku 2007. Dzięki ww. wzrostom odłowów gatunków cennych (sielawa, lin, okoń, karaś) i ustabilizowaniu wielkości produkcji szczupaka, ogólnie niekorzystna ocena wyników produkcyjnych roku 2008 musi więc ulec osłabieniu. Potwierdzeniem powyższego stwierdzenia są dane o wydajnościach osiągniętych w ostatnich dwóch latach w podziale na gatunki zarybiane i niezarybiane (tab. 7). W przypadku gatunków zarybionych, zanotowana wydajność uległa bardzo nieznacznemu zmniejszeniu – z poziomu 4,08 kg/ha do 3,99 kg/ha (spadek o 2,2%), natomiast gatunków niezarybionych z poziomu 5,58 kg/ha do 5,30 kg/ha, czyli o 5%.

TABELA 7

Wydajność wybranych gatunków i grup gatunków w latach 2007-2008

	2007		2008	
	kg/ha	%	kg/ha	%
I. Gatunki zarybiane				
litoralowe	1,91	19,77	2,02	21,74
koregonidy	0,68	7,04	0,75	8,07
karp i roślinożerne	0,44	4,55	0,33	3,55
węgorz	0,51	5,28	0,41	4,41
sandacz	0,54	5,59	0,48	5,17
Razem	4,08	42,23	3,99	42,94
II. Gatunki niezarybiane				
okoń	0,62	6,42	0,69	7,43
leszcz M i krąp	1,29	13,35	1,04	11,19
leszcz S	1,55	16,05	1,53	16,47
leszcz D	0,79	8,18	0,87	9,36
plóć S	0,56	5,80	0,62	6,67
plóć M	0,71	7,35	0,53	5,71
inne	0,06	0,62	0,02	0,23
Razem	5,58	57,77	5,30	57,06
Ogółem I i II	9,66	100,00	9,29	100,00

Podsumowanie

Pod względem ogólnej wielkości produkcji ryb towarowych z jezior rok 2008 był kolejnym rokiem „spadkowym”, w którym zanotowaliśmy najniższą wydajność (9,29 kg/ha) w historii kilkunastoletnich badań nad stanem rybactwa jeziorowego. Na spadek ogólnej wydajności w sposób wyraźny wpłynęły znacznie mniejsze odłowy najbardziej wartościowego (w sensie finansowym) gatunku, jakim jest bez wątpienia węgorz. Spadek produkcji tego gatunku w stosunku do roku poprzedniego niemal o 20% jest dla rybactwa bardzo niekorzystny tak z ekonomicznego, jak i społecznego, i co najważniejsze – ekologicznego punktu widzenia. Niestety stosowane w ostatnich kilkunastu już latach zarybienia podchowanyimi formami zarybieniowymi – ale, co trzeba koniecznie podkreślić – w bardzo niewielkich ilościach w przeliczeniu na jednostkę powierzchni, nie były i nie będą w stanie powstrzymać tendencji spadkowej odłowów tego gatunku (nie mówiąc już o konkurencji taniego węgorza importowanego). Jak sugerowaliśmy w opracowaniu z roku ubiegłego (Wotos i in. 2008), nie można także wykluczyć, że postępujący spadek odłowów mniej cennych gatunków karpiowatych, w tym zwłaszcza płoci, może mieć związek z nasiloną presją kormorana na pogłowie ryb w naszych jeziorach.

Zdecydowanie pozytywnie należy ocenić w miarę stabilny poziom odłowów najważniejszych gatunków zarybianych (sielawy, lina, szczupaka). Wyniki uzyskane w 2008 potwierdziły raz jeszcze, jak olbrzymie znaczenie we współczesnym rybactwie jeziorowym ma odpowiednia polityka zarybieniowa. Czy jednak nakłady na zarybienia będą w stanie (i na jak długo?) powstrzymać niekorzystne tendencje w produkcji ryb jeziorowych pokaże już najbliższa przyszłość. Rok 2008 nie napawa jednak optymizmem, bowiem po raz pierwszy od wielu lat ogólna kondycja ekonomiczna gospodarstw uprawnionych do rybackiego użytkowania jezior, zarówno tych typowo „jeziorowych”, jak i „jeziorowo-stawowych” uległa znacznemu obniżeniu, o czym szczegółowo piszemy w jednym z następujących rozdziałów niniejszej publikacji.

Literatura

Wołos A., Mickiewicz M., Draszkiewicz-Mioduszevska H. 2008 – Analiza jeziorowej produkcji rybackiej w 2007 roku – W: Stan i uwarunkowania gospodarki rybackiej prowadzonej w wodach śródlądowych (red. M. Mickiewicz), Wyd. IRS, Olsztyn: 5-14.